

Τεχνητή νοημοσύνη και δημιουργικές βιομηχανίες: Προκλήσεις, επιπτώσεις και η ανάγκη για ένα νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο

Η προαγωγή ανάπτυξης της παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης (generative AI) μετασχηματίζει ήδη τις δημιουργικές βιομηχανίες.

Η μουσική, η οπτικοακουστική παραγωγή και γενικότερα ο πολιτιστικός τομέας βρίσκονται αναμείκτοι με μια διπλή πραγματικότητα.

Από τη μία πλευρά νέες δυνατότητες καινοτομίας και παραγωγής περιεχομένου και από την άλλη σοβαρές προκλήσεις για τη βιωσιμότητα των δημιουργών και τη λειτουργία των αγορών.

Πρόσφατες έρευνες αποτυπώνουν το εύρος αυτών των εξελίξεων.

Ενδεικτικά, σύμφωνα με τη μελέτη της CISAC (International Confederation of Societies of Authors and Composers [2024]), η αγορά περιεχομένου που παράγεται από τεχνητή νοημοσύνη αναμένεται να αυξηθεί εκθετικά, από περίπου 3 δισ. ευρώ το 2023 στα 64 δισ. ευρώ έως το 2028.

Η εξέλιξη αυτή σηματοδοτεί μια βαθιά δομική αλλαγή στον τρόπο παραγωγής και κατανάλωσης περιεχομένου. Ως αποτέλεσμα, η ανάπτυξη αυτή εκτιμάται ότι θα συνοδεύεται από σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις για τους δημιουργούς. Η μελέτη εκτιμά ότι τα έσοδα των μουσικών δημιουργών ενδέχεται να μειωθούν έως 24%, ενώ στον οπτικοακουστικό τομέα οι απώλειες μπορεί να φτάσουν το 21%. Συνολικά, οι απώλειες αυτές αντιστοιχούν σε περίπου 22 δισ. ευρώ έως το 2028.

Παράλληλα, παρατηρείται μια σαφής μεταφορά οικονομικής αξίας από τους δημιουργούς προς τις εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης και τις ψηφιακές πλατφόρμες, οι

οποίες εκτιμάται ότι θα αποκομίζουν έσοδα της τάξεως των 4 δισ. ευρώ ετησίως μέχρι το τέλος της δεκαετίας.

Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνονται και από άλλες διεθνείς μελέτες, όπως αυτές των SACEM, GEMA και APRA AMCOS, οι οποίες συγκλίνουν στο ότι περίπου το 20% έως 30% των εσόδων των δημιουργών βρίσκεται σε κίνδυνο.

Παράλληλα με τις οικονομικές εκτιμήσεις ανακύπτουν σημαντικά νομικά ζητήματα.

Το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο προστατεύει την ανθρώπινη πνευματική δημιουργία. Ωστόσο, τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης εκπαιδεύονται σε τεράστιους όγκους δεδομένων, που συχνά περιλαμβάνουν προστατευόμενα έργα.

Η διαδικασία αυτή βασίζεται στην αντιγραφή, στην εξαγωγή και στην ανάλυση περιεχομένου, γεγονός που δημιουργεί αβεβαιότητα ως προς το αν αυτές οι χρήσεις εμπίπτουν σε εξαιρέσεις ή απαιτούν άδεια από τους δικαιούχους.

Έξισου κρίσιμο είναι το ζήτημα της διαφάνειας. Οι δημιουργοί δεν έχουν τη δυνατότητα να γνωρίζουν αν τα έργα τους έχουν χρησιμοποιηθεί για την εκπαίδευση μοντέλων, ενώ οι δικαιούχοι δεν μπορούν να ασκήσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους.

Ταυτόχρονα, οι εμποτικές αξίες δυσκολεύονται να ελεγχθούν τη συμμόρφωση με

το ισχύον δίκαιο.

Τα παραπάνω ευρήματα καθιστούν σαφές ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να διαμορφώσει ένα νέο, συνεκτικό πλαίσιο πολιτικής που θα γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ τεχνολογικής εξέλιξης και κανονιστικής επάρκειας. Απαιτείται μια ισορροπημένη ρυθμιστική προσέγγιση, που θα αποφεύγει τόσο την υπερρύθμιση όσο και την πλήρη απορρύθμιση.

Η πολιτική πρέπει να ενθαρρύνει την καινοτομία—άλλωστε, στον χώρο της μουσικής έχουν ήδη αναπτυχθεί τεχνολογίες όπως το audio fingerprinting και εφαρμογές, όπως το Shazam, καθώς και εξελιγμένα συστήματα πλατφορμών, όπως το Spotify και το YouTube—, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία των δικαιωμάτων, τη δίκαιη αποζημίωση των δημιουργών και τη διατήρηση υγιών συνθηκών ανταγωνισμού.

Ενδεικτικά:

- 1ον.** Είναι αναγκαία η ενίσχυση της νομικής σφηνείας ως προς τη χρήση προστατευόμενων έργων για την εκπαίδευση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Η αποσαφήνιση των περιπτώσεων όπου απαιτείται αδειοδότηση καθώς και η επανεξέταση των εξαιρέσεων άντλησης δεδομένων αποτελούν κρίσιμα βήματα για τη μείωση της αβεβαιότητας και την αποφυγή εκτεταμένων δικαστικών διαφορών.
- 2ον.** Η θεσμοθέτηση ισχυρών υποχρεώσεων διαφάνειας είναι απαραίτητη. Οι πάροκοι τεχνητής νοημοσύνης θα πρέπει να προσφέρουν ουσιαστική πληροφόρηση σχετικά με τα δεδομένα εκπαίδευσης που χρησιμοποιούν, επιτρέποντας στους δημιουργούς να γνωρίζουν εάν και πώς αξιοποιούνται τα έργα τους. Η ανάπτυξη τυποποιημένων μορφών γνωστοποιήσεων θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων.

3ον. Η υποχρεωτική τεκμηρίωση και η ικνηλασιμότητα των δεδομένων εκπαίδευσης μπορεί να αποτελέσει βασικό εργαλείο εποπτείας. Η τήρηση αναλυτικών αρχείων για τις πηγές και το περιεχόμενο των βάσεων δεδομένων θα διευκολύνει τόσο τον έλεγχο συμμόρφωσης όσο και τη λειτουργία μηχανισμών αδειοδότησης.

4ον. Η καθιέρωση σαφών κανόνων σήμανσης για περιεχόμενο που παράγεται από τεχνητή νοημοσύνη θα ενισχύσει τη διαφάνεια προς τους καταναλωτές και θα συμβάλει στη διατήρηση της αξίας της ανθρώπινης δημιουργίας, ιδίως σε ψηφιακές πλατφόρμες. Η κατεύθυνση αυτή επιβεβαιώνεται και από πρόσφατες πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέσω τεχνικών, όπως τα μεταδεδομένα και η ψηφιακή υδατογράφηση (watermarking), στο πλαίσιο εφαρμογής του EU AI Act.

5ον. Τέλος, η στήριξη των δημιουργών είναι αναγκαία. Προγράμματα κατάρτισης και επανακατάρτισης, χρηματοδοτικά εργαλεία και ενίσχυση της καινοτομίας μπορούν να βοηθήσουν τους δημιουργούς να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες αντί να περιθωριοποιηθούν από αυτές. Παράλληλα, μηχανισμοί δίκαιης αποζημίωσης μπορούν να διασφαλίσουν ότι οι δημιουργοί

γού συμμετέχουν ουσιαστικά στην οικονομική αξία που παράγεται από τη χρήση των έργων τους.

Συμπερασματικά, η τεχνητή νοημοσύνη δεν αποτελεί απλώς μια ακόμη τεχνολογική εξέλιξη. Συνιστά έναν καταλυτή βαθιών αλλαγών στις δημιουργικές βιομηχανίες. Το κρίσιμο ερώτημα δεν είναι αν η τεχνολογία αυτή θα επικρατήσει, αλλά υπό ποιους όρους θα ενσωματωθεί στην οικονομία και στην κοινωνία.

Η Ευρώπη καλείται να διαμορφώσει ένα συνεκτικό πλαίσιο που θα εξασφαλίζει τη διαφάνεια, τη νομική ασφάλεια και τη δίκαιη κατανόηση της αξίας.

Οι πρόσφατες πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον Μάρτιο του 2026, καταδεικνύουν ότι η μετάβαση από γενικές αρχές σε συγκεκριμένα εργαλεία εφαρμογής έχει ήδη ξεκινήσει.

Ωστόσο, δεν έχει ακόμη διαμορφωθεί ένα πλήρες και συνεκτικό πλαίσιο για τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, γεγονός που υπογραμμίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται ακόμη σε μια κρίσιμη μεταβατική φάση ως προς τη ρύθμιση της σχέσης μεταξύ τεχνητής νοημοσύνης και δημιουργίας.

Μόνο κινούμενοι σε αυτήν την κατεύθυνση μπορεί να επιτευχθεί μια ουσιαστική ισορροπία μεταξύ καινοτομίας και προστασίας της δημιουργίας.

Σε τελική ανάλυση, η πρόοδος της τεχνητής νοημοσύνης πρέπει να συμβαδίζει με την προστασία της ανθρώπινης δημιουργικότητας, γιατί χωρίς δημιουργούς δεν υπάρχει περιεχόμενο για να τροφοδοτήσει την ίδια την καινοτομία.

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑ**
Βουλευτή ΝΔ Φθιώτιδας
Καθηγητή Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
Πρώην Υπουργού Οικονομικών
—Υποδομών και Μεταφορών

